

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 85/2019-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. marca 2019 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, konajúcou prostredníctvom advokáta JUDr. Juraja Bizoňa, LL.M., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práva a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 40/2016 z 30. júna 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 48/2017 z 31. októbra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. februára 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu

podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 40/2016 z 30. júna 2016 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 48/2017 z 31. októbra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom na Okresnom súde Nitra (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 240/2006 sa navrhovateľka dožadovala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a sťažovatelia vystupovali v danom konaní v procesnom postavení žalovaných. Sťažovatelia v sťažnosti zrekapitulovali doterajší priebeh konania pred všeobecnými súdmi, pričom chronologicky v podstatnom uviedli:

«...Okresný súd rozsudkom zo dňa 15.02.2010... žalobu zamietol a konštatoval, že žalobcovia neunesli dôkazné bremeno ohľadom ich tvrdeného vlastníctva Pozemkov - žalobcovia neuviedli ani len titul nadobudnutia Pozemkov a neodôvodnili ani výšku nimi požadovaných spoluvlastníckych podielov.

... Na základe podaného odvolania vo veci následne rozhodoval Krajský súd, ktorý rozhodol uznesením zo dňa 31.03.2011... tak, že vyššie uvedený rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Dôvodom pre zrušenie predmetného rozsudku boli procesné nedostatky konania predchádzajúceho jeho vydaniu...

...V opätovnom konaní pred okresným súdom žalobkyňa... navrhla súdu, aby pripustil zmenu žalobného návrhu a vydal rozsudok, ktorým by určil, že sťažovatelia sme nesplnili podmienky na vydanie notárskej zápisnice [REDAKOVANÉ] N 322/98, NZ 323/98 zo dňa 08. 10. 1998, ako osvedčenia vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva k pozemkom.... Dôvodom podania tohto návrhu zo strany žalobkyne boli reštitučné nároky uplatnené podľa ustanovení zákona č. 503/2003 Z. z..., na základe ktorých na Okresnom úrade Nitra, pozemkový a lesný odbor, až do súčasnosti prebiehajú tri konania vedené pod číslami 84/04-R; 1259/04-R a 293/04-R (ďalej len „reštitučné konania“). V rámci reštitučných konaní totiž bolo zistené, že pozemky sa nachádzajú v našom vlastníctve,

čo predstavovalo prekážku navrátenia vlastníctva Žalobkyni v dôsledku čoho bola žalobkyňa vyzvaná na spochybnenie nášho vlastníctva k pozemkom v samostatnom súdnom konaní, na čas ktorého boli Reštitučné konania následne prerušené....

... Súd prvej inštancie však navrhovanú zmenu žalobného návrhu zamietol a následne vo veci znova rozhodol tak, že podanú žalobu zamietol....

... Po ďalšom odvolaní zo strany Žalobkyne tak vec opätovne posudzoval Krajský súd, ktorý... rozsudok súdu prvej inštancie znova zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Krajský súd totiž dospel k záveru, že postupom súdu prvej inštancie bola Žalobkyni odňatá možnosť konať pred súdom, keď tento zamietol jej vyššie opísaný návrh na pripustenie zmeny žalobného návrhu, a to aj napriek tomu, že výsledky vykonaného dokazovania mohli byť podkladom pre rozhodnutie o takto zmenenom návrhu...

... V ďalšom konaní pred súdom prvej inštancie tak Žalobkyňa znova navrhla, aby súd pripustil zmenu žalobného návrhu a rozhodol o tom, že Sťažovatelia sme nesplnili podmienky na vydanie Notárskej zápisnice. Potrebu rozhodnutia o takto zmenenom žalobnom návrhu pritom Žalobkyňa opätovne odôvodnila poukazom na prebiehajúce Reštitučné konania. Súd prvej inštancie tomuto návrhu vzhľadom na opísaný záväzný pokyn Krajského súdu vyhovel a vo veci následne rozsudkom... určil, že sme nesplnili podmienky na vydanie Notárskej zápisnice...

... Na základe nášho vyššie uvedeného odvolania vo veci po tretí krát rozhodoval Krajský súd, ktorý rozhodol Napadnutým rozhodnutím... tak, že Prvoinštančné rozhodnutie potvrdil. Krajský súd sa s našimi námietkami ohľadom nedostatku naliehavého právneho záujmu Žalobkyne nestotožnil, a naopak zastal názor, že Prvoinštančné rozhodnutie môže odstrániť hroziacu neistotu v právnom postavení strán sporu, čím je naliehavý právny záujem automaticky daný...

... Proti Napadnutému rozhodnutiu 2 sme následne podali dovolanie, v ktorom sme taktiež namietali nesprávne posúdenie naliehavého právneho záujmu...

... Najvyšší súd však vo veci aj napriek všetkým vyššie uvedeným skutočnostiam rozhodol Napadnutým rozhodnutím 1, ktorým naše dovolanie odmietol. Pritom tak, ako predošlé súdy, aj Najvyšší súd v odôvodnení Napadnutého rozhodnutia 1 uviedol, že Prvoinštančné rozhodnutie v spojení s Napadnutým rozhodnutím 2, ktorými bolo určené, že neboli splnené podmienky na vydanie Notárskej zápisnice, budú tvoriť akýsi predpoklad

navrátenia vlastníckeho práva Žalobkyni k Pozemkom v rámci Reštitučných konaní, čím je odôvodnený naliehavý právny záujem Žalobkyne vo veci...»

3. Podľa právneho názoru sťažovateľov krajský súd a najvyšší súd sa pri vydávaní napadnutých rozhodnutí mali dopustiť viacerých závažných pochybení, pričom základ týchto pochybení má spočívať v nesprávnom právnom posúdení naliehavého právneho záujmu žalobkyne na rozhodnutí o jej určovacej žalobe, ktorý súdy vyhodnotili ako daný výlučne vzhľadom na prebiehajúce reštitučné konania. Krajský súd a najvyšší súd pritom uvedeným spôsobom postupovali aj napriek opakovaným námietkam sťažovateľov týkajúcim sa nesplnenia základných zákonných podmienok pre prípadný úspech žalobkyne v predmetných reštitučných konaniach.

4. V súvislosti s naliehavým právom záujmom žalobkyne sťažovatelia poukázali na skutočnosť, že reštitučné konania sa síce týkajú menšej parcely č. [REDAKOVANÉ], avšak vôbec sa netýkajú väčšej parcely č. [REDAKOVANÉ]. Táto skutočnosť podľa sťažovateľov jasne vyplýva z dokumentov vydaných Okresným úradom Nitra, ktoré boli v priebehu konania pripojené k súdnemu spisu. Uvedená skutočnosť preto podľa sťažovateľov jednoznačne vedie k záveru, že žalobkyňa za žiadnych okolností nemohla mať naliehavý právny záujem na tom, aby súdy rozhodovali aj vo vzťahu k väčšej parcele č. [REDAKOVANÉ].

5. Sťažovatelia sú toho názoru, že všeobecné súdy sa mali navyše odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe, pričom poukázali na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 20/2007 zo 16. decembra 2008 v inej právnej veci. Zároveň upriamili pozornosť na právny názor najvyššieho súdu vyslovený v napadnutom uznesení, ktorý argumentoval, že uvedené rozhodnutie nemožno aplikovať na prejednávajúcu vec, a to práve na základe reštitučných konaní, ktoré predstavujú akýsi právny podklad pre celú vec. Na margo uvedeného však sťažovatelia uviedli, že najvyšší súd opomenul, že táto podmienka zjavne nie je v zmysle uvedených skutočností splnená vo vzťahu k väčšej parcele č. [REDAKOVANÉ].

6. V ďalšej časti sťažnosti sťažovatelia namietali aj nesprávne právne posúdenie naliehavého právneho záujmu krajským súdom a následne najvyšším súdom aj vo vzťahu

k menšej parcele, t. j. parcele č. [REDACTED]. Podľa názoru sťažovateľov žalobkyňa nemôže dosiahnuť prinavrátenie vlastníctva k predmetnej parcele, keďže na to neboli a ani v súčasnosti nie sú splnené základné podmienky v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o navrátení vlastníctva k pozemkom“). S ich námietkami sa však krajský súd a ani najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach vôbec nevysporiadali a uviedli iba to, že tieto rozhodnutia budú podkladom pre ďalšie pokračovanie v reštitučných konaniach.

7. Sťažovatelia následne poukázali na skutočnosť, že napadnuté rozhodnutia dosiaľ nevedli k navráteniu vlastníckeho práva žalobkyne k predmetným pozemkom, pričom o predmetných rozhodnutiach príslušný kataster nehnuteľností konštatoval, že tieto nie sú verejnými listinami, ktoré by potvrdzovali vlastnícke právo žalobkyne, prípadne niekoho iného, k sporným pozemkom. Od opísaného postoja príslušného katastra nehnuteľností sa mal následne odvíjať aj ďalší priebeh reštitučných konaní, ktorý potvrdil nesprávnosť napadnutých rozhodnutí. Podľa názoru sťažovateľov bola existencia naliehavého právneho záujmu spochybnená, v dôsledku čoho napadnuté rozhodnutia nie je možné označiť inak, ako za rozhodnutia svojvoľné, popierajúce podstatu a zmysel právnych predpisov vzťahujúcich sa na prejednávanú vec a tak neúmerne zasahujúce do právnej istoty sťažovateľov a nimi označených základných práv.

8. Na základe uvedenej sťažostnej argumentácie sťažovatelia v závere svojej sťažnosti navrhli, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol tak, že vysloví porušenie ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, ako aj napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obe tieto rozhodnutia zruší a vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Zároveň si sťažovatelia uplatnili náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251.

11. Podľa § 246 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak nie je ďalej ustanovené inak, použije sa tento zákon aj na konania začaté do 28. februára 2019.

Podľa § 246 ods. 2 zákona o ústavnom súde právne účinky úkonov, ktoré nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

13. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

17. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

18. Podľa § 39 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak tento zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje, a podpis.

19. Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

20. Ústavný súd v zhode so svojou skoršou judikatúrou považuje za potrebné zdôrazniť, že zmyslom inštitútu splnomocnenia je, že sa udeľuje inej osobe v rozsahu presne vymedzenom splnomocniteľom, pričom splnomocniteľ uvedeným úkonom dáva tretím osobám najavo, v akom rozsahu ho splnomocnená osoba zastupuje.

21. Nadväzujúc na uvedené ústavný súd so zreteľom na dikciu ustanovenia § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde konštatuje, že hoci mu sťažovatelia prostredníctvom kvalifikovaného právneho zástupcu spolu s návrhom doručili aj splnomocnenie na ich zastupovanie advokátom v konaní pred ústavným súdom, predmetné splnomocnenie bolo udelené výlučne na podanie „ústavnej sťažnosti proti uzneseniu Najvyššieho súdu SR zo dňa 31.10.2018, sp. zn. 6 Cdo 48/2017“, nie však proti napadnutému rozsudku krajského súdu.

22. V súvislosti s uvedeným nedostatkom ústavný súd opätovne pripomína, že tento zásadne nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, II. ÚS 309/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010, I. ÚS 547/2016, I. ÚS 432/2016). Aj v tomto ohľade naďalej zostáva v platnosti zásada „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. bdelym patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta).

23. Pokiaľ podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže vyzvať navrhovateľa na odstránenie nedostatkov návrhu na začatie konania, o taký prípad v danej veci nejde, pretože v pripojenom splnomocnení na zastupovanie advokátom je explicitne

vyjadrený rozsah splnomocnenia tak, že splnomocnenie sa udeľuje na podanie sťažnosti len proti uzneseniu najvyššieho súdu (pozri bod 21).

24. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

25. Ústavný súd preskúmal sťažnosť sťažovateľov aj v kontexte všetkých námietok smerujúcich proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu. Ústavný súd po posúdení daných častí sťažnosti a jednotlivých jej príloh konštatuje, že argumenty sťažovateľov smerujúce proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sú svojím obsahom zhodné s argumentmi uvádzanými v predošlých fázach konania pred všeobecnými súdmi. Následne sťažovatelia konštatovali, že najvyšší súd mal odmietnutím ich dovolania odobriť nesprávny právny názor vyrieknutý v rozhodnutiach súdov nižších inštancií týkajúci sa právneho posúdenia existencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne vo vzťahu k vymedzeným parcelám tvoriacim predmet sporu. Najvyšší súd teda tým, že odmietol dovolanie sťažovateľov, mal postupovať svojvoľne. Sťažovatelia prípustnosť dovolania odôvodnili odklonom rozhodnutia krajského súdu od ustálenej judikatúry najvyššieho súdu, pričom za jeho ustálenú prax považovali rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 20/2007 v inej právnej veci (odvolací dôvod vymedzený v § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku v spojení s § 432 Civilného sporového poriadku).

26. Ústavný súd pred samotnou analýzou ústavnej akceptovateľnosti obsahu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu považuje za nevyhnutné poukázať na skutočnosť, že v zmysle svojej konštantnej judikatúry nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory

všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natol'ko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

27. Nadväzujúc na uvedené ústavný súd konštatuje, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti nebol oprávnený preskúmať podstatu tých s'ťažostných námietok, ktoré spochybňovali samotné skutkové zistenia súdov nižších inštancií. Z uvedeného dôvodu preto nebol oprávnený skúmať skutkový stav (a na základe neho vyslovené právne názory súdov nižších inštancií) týkajúci sa jednak splnenia podmienok pre vydanie notárskej zápisnice z 8. októbra 1998 (ako osvedčenia vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva k sporným pozemkom), ako aj skutočnosti, ktorá parcela má, resp. nemá byť predmetom prebiehajúcich reštitučných konaní, alebo či žalobkyňa spĺňa, resp. nespĺňa podmienky na navrátenie vlastníctva k pozemkom. Ústavný súd jednoznačne konštatuje, že tieto námietky sú námietkami týkajúcimi sa výlučne skutkového stavu veci.

28. Vzhľadom na to, že napadnutým uznesením najvyšší súd odmietol dovolanie s'ťažovateľov, ústavný súd poukazuje na svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v zásade do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania

je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľov (m. m. II. ÚS 324/2010).

29. Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím. Dotknuté osoby musia počítať s tým, že tieto pravidlá budú aplikované. Jednako tieto pravidlá alebo ich používanie nemôžu týmto osobám zabrániť, aby využili existujúci opravný prostriedok (napr. I. ÚS 4/00; vec Pérez De Rada Cavanilles c. Španielsko, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 28. 10. 1998).

30. Poukazujúc na uvedené ústavný súd ozrejmuje, že jeho úlohou bolo zistiť, či právny názor, na základe ktorého najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľov, bol najvyšším súdom aplikovaný ústavne akceptovateľným spôsobom v súlade s označenými článkami ústavy, listiny a dohovoru. Z uvedeného je zrejmé, že jeho úlohou preto nebolo skúmať správnosť skutkových zistení všeobecných súdov, ale zistiť, či najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom ozrejmil dôvody odmietnutia dovolania.

31. Najvyšší súd v relevantných častiach napadnutého uznesenia v podstatnom uviedol:

«... Žalovaní v otázke naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe (§ 80 písm. c) O. s. p.) uviedli právne posúdenie veci, ktoré podľa ich názoru je nesprávne a uviedli aj právnu argumentáciu, z ktorej vyvodzovali nesprávnosť právneho posúdenia tejto otázky odvolacím súdom. Dovolací dôvod teda vymedzili spôsobom, ako to predpokladá ustanovenie § 432 ods. 1 a ods. 2 C. s. p. Prípustnosť dovolania v tejto otázke odôvodnili odklonom odvolacieho súdu od ustálenej judikatúry dovolacieho súdu, pričom za jeho ustálenú prax považovali rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 MCdo 20/2007. Podľa názoru dovolateľov žalobkyňa nikdy nebola účastníkom právnych vzťahov týkajúcich sa predmetných nehnuteľností a ani nepreukázala žiaden právny titul, na základe ktorého by ňou mohla byť. Vyhovením žalobe sa právne postavenie žalobkyne žiadnym spôsobom nezmení, keďže rozhodnutie súdu neimplikuje existenciu jej vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Vydaním rozhodnutia nedochádza ani k pevnému usporiadaniu

právnych vzťahov medzi stranami sporu, žalobkyňi a ním nezabezpečí navrátenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v reštitučnom konaní a na základe neho nie je možné ani zapísať vlastníctvo žalobkyne v katastri nehnuteľností. Uviedli, že v danej veci ide o obdobný prípad a že z uvedeného uznesenia jasne vyplýva, ako dovolací súd nazerá na preukazovanie naliehavého právneho záujmu na strane žalobcov.

... Pokiaľ ide o rozhodnutie najvyššieho súdu, na ktoré dovolatelia odkazujú, ide o rozhodnutie, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 55/2009, a teda predstavuje ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, ktorého právna veta znie: „Rozsudok súdu negatívne určujúci, že žalovaní nie sú vlastníckmi nehnuteľnosti, nemôže zlepšiť právne postavenie žalobkyne, ktorá svoje vlastnícke právo nepreukazuje na ňu znejúcim tzv. nadobúdacím titulom a dosiaľ nebola zapísaná ako vlastníčka predmetnej nehnuteľnosti v evidencii právnych vzťahov k nehnuteľnostiam. Na podaní žaloby, predmetom ktorej je takéto určenie, nemá žalobkyňa naliehavý právny záujem [§ 80 písm. c) O. s. p.]“.

Podľa dovolacieho súdu v danom prípade ale nejde o obdobnú vec, ktorá bola predmetom rozhodovania vo veci, z ktorej vzišiel judikát, na ktorý dovolatelia odkazujú.

V preskúmvanej veci z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa (na rozdiel od žalobkyne v judikovanom prípade) uplatnila návrhom zo 14. 4. 2004 na Obvodnom pozemkovom úrade v Nitre nárok o navrátenie vlastníckeho práva k predmetným pozemkom podľa reštitučného zákona č. 503/2003 Z. z. a že reštitučné konanie bolo pozemkovým úradom prerušené podľa § 29 ods. 1 Správneho poriadku až do právoplatného skončenia tohto súdneho konania, keďže sa v ňom rieši predbežná otázka, ktorej vyriešenie má význam pre rozhodnutie o nároku uplatnenom žalobkyňou. Žalobkyňa odôvodnila (na rozdiel od žalobkyne v judikovanom prípade) naliehavý právny záujem na požadovanom určení tým, že v rámci reštitučného konania zistila, že žalovaní sú zapísaní v katastri nehnuteľností na podklade osvedčenia vyhlásenia o vydržaní ako vlastníci sporných pozemkov, v ktorom prípade reštitučný orgán nie je oprávnený pozemky vydať. Preto podala žalobu o určenie, že žalovaní nespĺňajú podmienky na vydanie osvedčenia vyhlásenia o vydržaní s tým, že vyhovujúci rozsudok bude tvoriť len predpoklad navrátenia jej vlastníckeho práva k pozemkom v reštitučnom konaní. Týmto rozsudkom je možné odstrániť neistotu

v jej postavení ako účastníčky reštitučného konania a po jeho právoplatnosti by pozemkový úrad pokračoval v konaní o navrátenie vlastníctva k pozemkom.

Odvolací súd odôvodnil naliehavý právny záujem žalobkyne na požadovanom určení predovšetkým tým, že pozemkový úrad prerušil konanie v reštitučnej veci do skončenia súdneho konania, keďže vlastníctvo fyzických osôb k sporným pozemkom by bolo zákonnou prekážkou ich vydania. Práve podanou žalobou podľa odvolacieho súdu možno odstrániť neistotu v právnom postavení žalobkyne v reštitučnom konaní, keď v prípade vyhovenia žalobe pozemkový úrad bude môcť rozhodnúť o navrátení vlastníckeho práva k pozemkom a teda výsledky tohto konania budú podkladom pre následné rozhodnutie v prerušenom reštitučnom konaní.

... Z vyššie uvedeného je teda zrejmé, že žalobkyňa (na rozdiel od žalobkyne v judikovanom prípade) podanou žalobou sledovala hlavne posilnenie jej postavenia v pozícii účastníka reštitučného konania o navrátenie vlastníctva k pozemkom a nie to, aby vlastníctvo k pozemkom bolo zapísané v katastri nehnuteľností v jej prospech, ako to mylne tvrdia dovolatelia. Aj odvolací súd videl naliehavý právny záujem žalobkyne na požadovanom určení predovšetkým v tom, že vyhovujúci rozsudok bude podkladom pre rozhodnutie v prerušenom reštitučnom konaní, pričom vyriešenie otázky, či žalovaní (ne)splňajú podmienky na vydanie osvedčenia vyhlásenia o vydržaní, má nepochybne význam pre rozhodnutie v reštitučnom konaní, lebo vlastníctvo k pozemkom nemožno navrátiť, ak pozemok je vo vlastníctve fyzickej osoby (§ 6 ods. 1 písm. a) reštitučného zákona).... V tomto smere dovolací súd poukazuje na ustálenú súdnu prax, ktorá dospela k záveru, že existencia naliehavého právneho záujmu je daná aj vtedy, ak určenie (ne)existencie práva, o ktoré v konaní ide, by mohlo priaznivo ovplyvniť právne postavenie žalobcu, pričom toto ovplyvnenie môže spočívať nielen v tom, že deklaráciou sa odstráni spornosť, či neistota žalobcovho právneho postavenia, ale aj v tom, že by žalobcovi zakladala možnosť uplatniť vlastné zo zákona, prípade zo záväzkového vzťahu (vynútitelné) právo (pozri rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. I Cdo 69/2003). Toto priaznivé ovplyvnenie právneho postavenia žalobcu môže nepochybne spočívať aj v tom, že v prípade vyhovenia žalobe, sa výrazne posilní jeho pozícia účastníka v prebiehajúcim správnom konaní, ako tomu je v posudzovanej veci...

... Dovolací súd so zreteľom na vyššie uvedené dospel k záveru, že odvolací súd v tomto prípade riešil otázku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Na daný prípad závery vyplývajúce z judikátu R 55/2009, na ktoré odkazovali žalovaní, nedopadajú. Nebola tak splnená podmienka prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p., a to, že odvolací súd sa pri riešení otázky naliehavého právneho záujmu odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Najvyšší súd preto dovolanie Žalovaných v tejto časti podľa § 447 písm. c) C. s. p. ako neprípustné odmietol...

... Pokiaľ dovolatelia v dovolaní uplatnili nesprávne právne posúdenie vo vzťahu k (ne)splneniu podmienok pre vydržanie vlastníckeho práva odvolacím súdom treba uviesť, že vo vzťahu k tomuto právnemu posúdeniu veci, na rozdiel od predchádzajúceho, nevymedzili dovolací dôvod v súlade s ustanovením § 432 ods. 2 C. s. p.

... Právnym posúdením veci treba považovať činnosť súdu spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (*questio juris*). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (*questio facty*), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávnosť právneho posúdenia veci preto nemožno vymedziť nesprávnym či nedostatočným zistením skutkového stavu, ale len argumentáciou spochybňujúcou použitie právnej normy súdom na daný prípad, alebo jej interpretáciu, prípadne jej aplikáciu súdom na zistený skutkový stav.

...Podľa dovolacieho súdu takáto argumentácia vo vzťahu k tomuto právnemu posúdeniu veci, od vyriešenia ktorého záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu v merite veci, v dovolaní žalovaných úplne absentuje. Žalovaní v dovolaní totiž argumentujú len tým, že po vydaní osvedčenia vyhlásenia o vydržaní preukázali vydržanie predmetných nehnuteľností. Vôbec neuviedli dôvody, pre ktoré pokladajú za nesprávny právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého podmienky pre vydanie osvedčenia nespĺňajú, ktorý právny záver bol nosným (podstatným) pre jeho rozhodnutie. Navyše, v dovolaní neoznačili konkrétnu právnu otázku, ktorú podľa nich odvolací súd riešil nesprávne. Dovolací súd

nemá preto možnosť posúdiť, či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.), alebo či nebola vôbec dovolacím súdom riešená...

... Dovolanie podané dovolateľmi pre nesprávne právne posúdenie vo vzťahu k tomuto právnemu posúdeniu preto nezodpovedá požiadavkám z hľadiska vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 ods. 2 C. s. p. Najvyšší súd Slovenskej republiky so zreteľom na vyššie uvedené dôvody, dovolanie žalovaných v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. f) C. s. p....

... Napokon, odvolací súd dospel k záveru, že ani v súvislosti s námietkou nesprávneho právneho posúdenia zmeny žaloby (§ 95 ods. 2 O. s. p.) dovolanie žalovaných nie je prípustné. Dovolací súd v podrobnostiach odkazuje na dôvody uvedené v napadnutom rozsudku odvolacieho súdu, s ktorými sa stotožňuje. Ak odvolací súd zmenu žaloby posudzoval z hľadiska, či výsledky doterajšieho konania (ne)mohli byť odkladom pre konanie o zmenenej žalobe, konal v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu...»

32. Ústavný súd po dôkladnom preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu konštatuje, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala jeho svojvoľný postup pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľov nemajúci oporu v zákone. Najvyšší súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s námietkami sťažovateľov uvedenými v dovolaní a opierajúc sa o svoju ustálenú prax sťažovateľom dostatočne jasným spôsobom vysvetlil dôvody odmietnutia dovolania.

33. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom vyvrátil argumentáciu sťažovateľov spočívajúcu v tom, že krajský súd sa mal svojím rozhodnutím odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu. Podľa právneho názoru ústavného súdu najvyšší súd vyčerpávajúcim dôvodom ozrejmil, prečo na uvedenú vec nemožno aplikovať právne závery najvyššieho súdu vyslovené v označenom rozhodnutí najvyššieho súdu, a tým ústavne akceptovateľným spôsobom vyvrátil uplatnený dovolací dôvod sťažovateľov. Právny názor najvyššieho súdu nemožno považovať za arbitrárny, svojvoľný a jeho rozhodnutie za také, ktoré by bolo založené na takom výklade ustanovení

Civilného sporového poriadku upravujúcich postup súdu v dovolacom konaní, ktorý by popieral ich účel a zmysel.

34. Na margo toho, že najvyšší súd vo svojom uznesení poukázal aj na absenciu relevantných dôvodov uvedených v dovolaní dostatočne odôvodňujúcich prípadné konštatovanie nesprávneho právneho posúdenia veci vo vzťahu k splneniu, resp. nesplneniu podmienok pre vydržanie vlastníckeho práva (predmetná argumentácia následne tvorila časť námietok ústavnej sťažnosti), ústavný súd pripomína, že rozsah prieskumu najvyššieho súdu v rámci dovolacieho konania je striktné limitovaný a viazaný na existenciu označených dôvodov zakladajúcich prípustnosť dovolania. Pokiaľ označený dôvod prípustnosti dovolania neexistuje, čo v konkrétnom prípade konštatoval aj najvyšší súd, nemožno dovolaciemu súdu vyčítať to a vidieť v tom porušenie základných práv alebo slobôd, že najvyšší súd sa meritórne nezaoberal nesprávnym právnym posúdením veci, ktorý ako samostatný dôvod prípustnosti dovolania vymedzený nebol.

35. Za situácie, keď najvyšší súd dospel ústavne konformným spôsobom k záveru o neprípustnosti dovolania, nebol povinný vecne preskúmať v ňom obsiahnuté argumenty sťažovateľov.

36. Samotná skutočnosť, že sťažovatelia sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňujú, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojim vlastným (I. ÚS 188/06). Táto okolnosť nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia označených základných práv už aj z toho dôvodu, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (I. ÚS 19/02).

37. Keďže v danom prípade bolo jednoznačne preukázané, že niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd sťažnosť

v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

38. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2019